

Kulturhistorisk rapport

Udgravning ved Sneumvej 34, Vadum.

Undersøgelse af et langhus fra ældre
germansk jernalder.

J.nr. ÅHM 6197

Udgravning maj 2014.

Rapport udfærdiget af: Cand.mag. arkæolog Christian Klinge

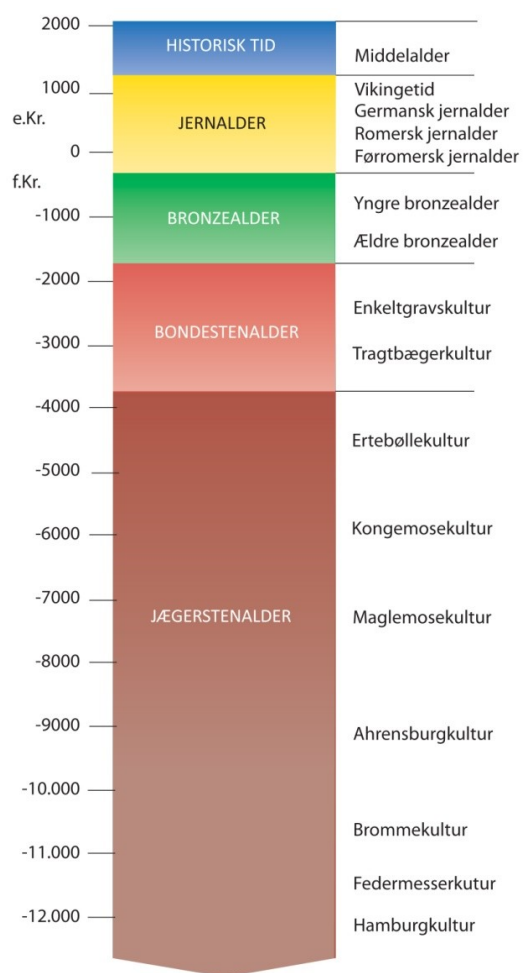
Telefon: 99 31 74 00

E-mail:

historiskmuseum@aalborg.dk

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Undersøgelsens baggrund	2
Undersøgelsens resultater	3
Sammenfatning og perspektivering	4
Hvis du vil vide mere	6

Indledning

Området omkring Vadum er relativt dårligt belyst rent arkæologisk. I og omkring byen findes kun ganske få registreringer af arkæologiske fund og fortidsminder. Ikke engang gravhøje, som ellers optræder med stor hyppighed over store dele af Danmark, kendes fra lokalområdet. Hvert nyt fund i området føjer derfor væsentlige nye detaljer til vor viden om egnens tidlige beboere.

Flere arkæologiske undersøgelser ved Sneumvej har i de senere år afsløret, at selvom synlige fortidsminder synes at mangle i nærområdet, så har terrænet her tydeligvis været beboet i perioden, og undersøgelsen forud for byggemodningen af Sneumvej 34 underbyggede dette yderligere. Her fremkom således sporene efter et langhus fra ældre germansk jernalder, ca. år 375-550.

Undersøgelsens baggrund

I forbindelse med planerne om udstykning af et større område foretog museet i 2007 og 2008 en større forundersøgelse af hele området afsat til nyudstyknings. Forundersøgelsesarbejdet blev opdelt i to, idet henholdsvis den sydlige (ÅHM 5764) og den nordlige del (ÅHM 5782) var ejet af hver sin lodsejer.

I den nordlige del af området fremkom længst mod nord bebyggelsesspor fra bronzealderen bl.a. flere langhuse. Sydligst i det nordlige område fremkom sporene efter et større stolpesat langhus fra 1300-tallet. Begge disse fundområder blev udgravet i 2008 umiddelbart efter forundersøgelsen (ÅHM 5782).

I den sydlige del af området fremkom ved forundersøgelse et større fundområde præget af store gruber, hvoraf i hvert fald nogle formentlig har fungeret samtidig med bronzealderbebyggelsen længere mod nord. I forbindelse med etablering af vejnettet blev to mindre dele af grubeområdet undersøgt i 2008 (ÅHM 5782).

I 2011 blev endnu en lille del af grubeområdet undersøgt forud for opførelse af et parcelhus (ÅHM 6103 Sneumvej 48) vestligt i fundområdet. Her fremkom en mængde lertagningsgruber fra yngre bronzealder/ældre førromersk jernalder samt en serie grøfter fra 14-1500-tallet.

I sommeren 2012 blev det planlagt at byggemodne endnu en parcelhusgrund i området (Sneumvej 32), og museet undersøgte byggearealet før frigivelse til byggeri.

I foråret 2014 blev endnu en parcelhusgrund bebygget og museet rykkede ud forud for dette byggeri og udgravede byggefeltet. Denne rapport omfatter resultaterne af sidstnævnte undersøgelse, som i øvrigt jf. museumsloven blev finansieret af de ansvarlige for det planlagte nybyggeri på stedet.

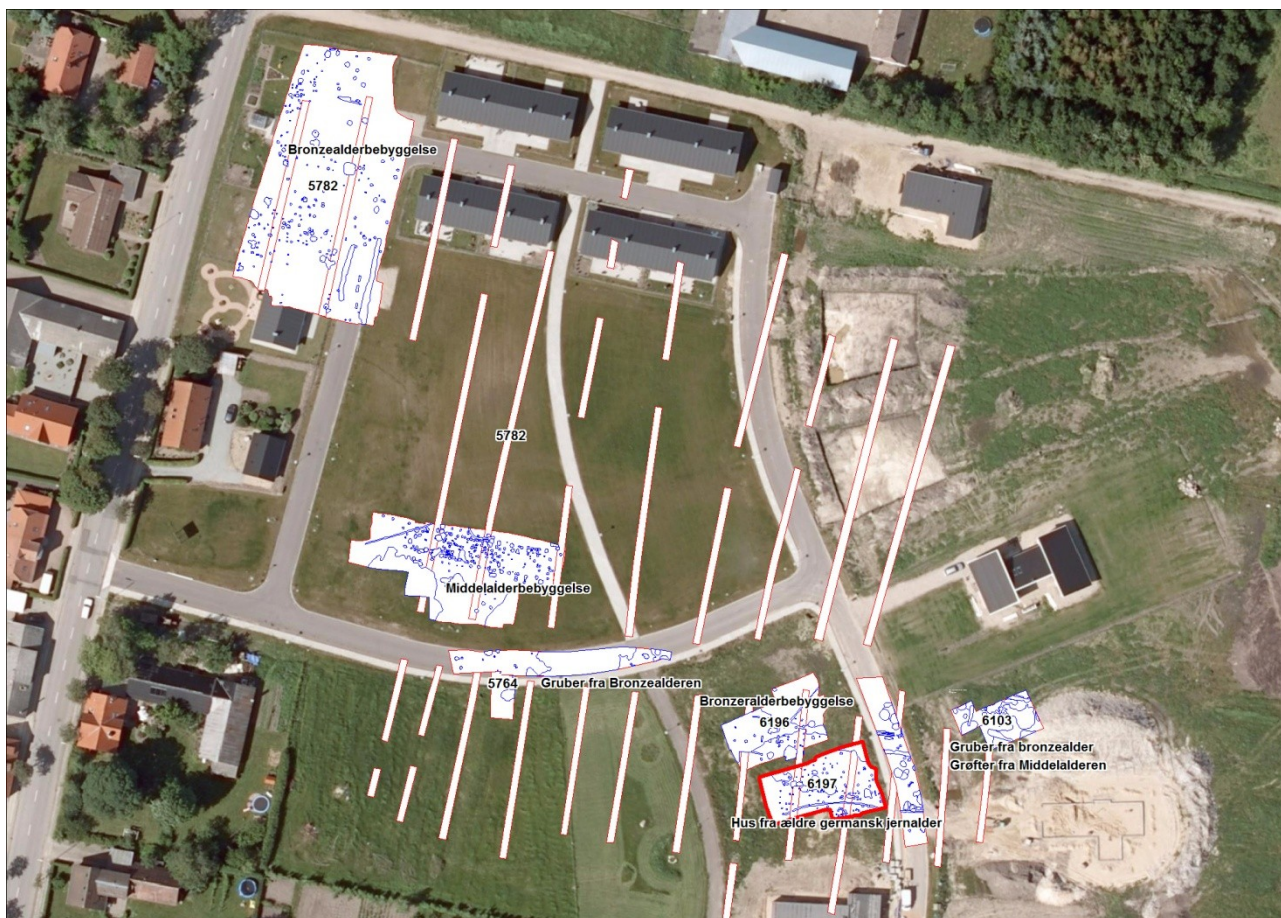

Fig. 1. Ortofoto fra 2010 med markering af fundområderne ved Sneumvej og 2014-udgravning ved Sneumvej 34 (fremhævet med rød ramme).

Undersøgelsens resultater

Ved udgravningen blev der afdækket et ca. 344 kvadratmeter stort areal. Her fandtes sporene efter en bygning fra ældre germansk jernalder samt en udateret bygning, sandsynligvis fra yngre bronzealder.

Sporene efter bygningen fra jernalderen viste at det var et over 24 meter langt treskibet langhus. Bygningen kan have været op til 26 meter langt, idet det strækker sig ud over feltets afgrænsning. Bygningen var velbevaret idet både den tagbærende konstruktion og vægkonstruktionen kunne undersøges. Fra andre egne af landet ved vi, at husene har rummet både dyr og mennesker - stald i den ene ende og beboelse i den anden. Huset blev C-14 dateret og kan dateres til perioden 377-435, ældre germansk jernalder.

Selve genstandsmaterialet fundet i og omkring langhuset er yderst sparsomt. Redskaber af træ, skind, strå mm., som har udgjort hovedparten af jernalderfamiliens udstyr, var for længst rådnet bort, og det eneste, der havde overlevet til i dag, var ganske få skår fra kasserede kar. Fundene var så fåtallige, at bygningen ikke på basis af disse kunne dateres nærmere. Derfor blev der i forbindelse med udgravningen af

stolpehullerne hjemtaget jordprøver, som rummer trækul. Dette trækul er brugt til at C-14 datere bygningen.

Udgravningens resultater udgør trods undersøgelsens beskedne omfang et væsentligt bidrag til kortlægning af den forhistoriske bebyggelse i området. Specielt set i relation til de øvrige arkæologiske undersøgelser foretaget i området.

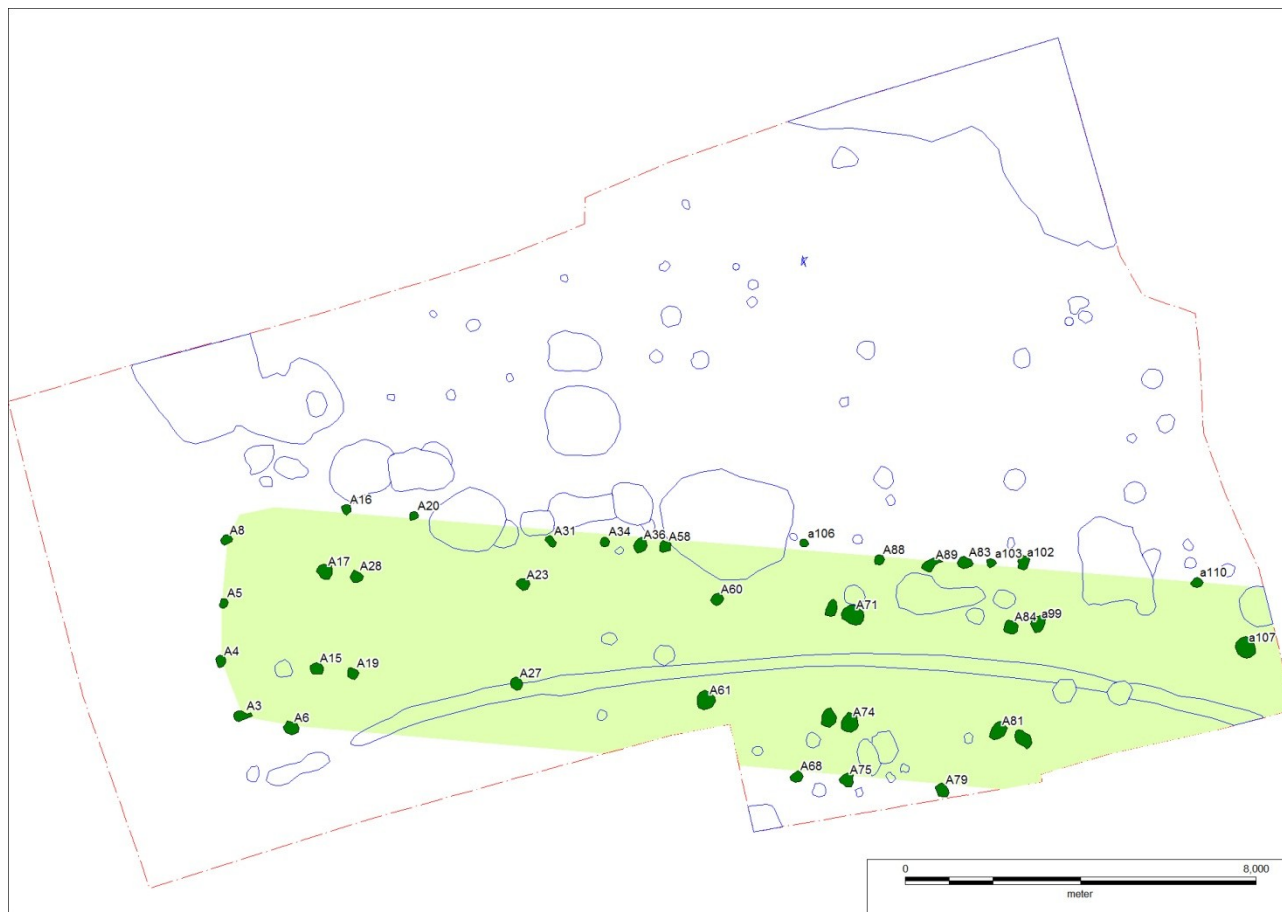

Fig. 2: Opmåling af det treskibede langhus fra ældre germansk jernalder.

Sammenfatning og perspektivering

3-400 årene var en tid med mange omvæltninger. I flere århundreder havde Romerriget været den dominerende magtfaktor på det europæiske kontinent, hvilket ikke lod de nordlige egne uberørte hen – mænd fra det nuværende danske område tog ned og tjente i den romerske hær, og mange fund vidner om, at romerske genstande af stor værdi fandt vej mod nord. I slutningen af 300-tallet blev romerriget delt i to. Samtidig var forskellige folkeslag i Nord- og Centraleuropa begyndt at bryde op og vandre mod det svækkede rige. 300-tallets slutning så også hunnernes ankomst i Europa. Hunnerne var et folkeslag fra øst, kendt for deres evner som ryttere, der senere blev ledet af den legendariske Attila. De blev også en væsentlig magtfaktor i Europa i første halvdel af 400-tallet. Alt i alt var kontinentet præget af kaos og hurtigt skiftende alliancer. I det danske område ses tegn på et stærkt militariseret samfund. I 2-300 årene

blev der nedlagt store mængder våben, andet krigsudstyr og rester af slagne fjender som ofre til guderne i søer og moser. Denne tradition ebber ud i starten af 400-tallet, men krigsudstyr ser ud til at beholde sin store betydning. Samtidig begynder overgangen fra stammesamfund til småkongedømmer – en centralisering af magten.

Hvordan beboerne i husene ved Vadum oplevede alle disse ting er vanskeligt at sige. Måske har man hørt om de store folkevandringer, eller kendt til at nogen er draget af sted. Man har sikkert indgået i lokale alliancer, og muligvis engang imellem deltaget i væbnede konflikter, enten lokalt eller som del af et større krigsforbund. Fordi vi endnu kun har undersøgt en enkelt bygning i området, er det vanskeligt at sige, hvor stor og rig bopladsen ved Vadum har været, og hvor mange gårde, der har ligget her samtidig. Af samme grund ligger bopladsens betydning i de lokale hierarkier hen i det uvisse.

Men fundene af bebyggelser fra både yngre bronzealder, germansk jernalder og middelalder i Vadum, viser at det, ganske som i dag har været attraktivt i oldtiden at bosætte sig på de flade områder ved Vadum. Resultaterne fra denne udgravning giver et væsentligt bidrag til vores viden om yngre jernalders bebyggelser. Her og nu vil de indsamlede informationer bl.a. kunne indgå i overregionale bebyggelsesstudier, og fremkommer der med årene flere bopladser i lokalområdet og i regionen, vil informationerne kunne inddrages i mere lokale studier af eksempelvis bebyggelsesudviklingen i oldtiden i Limfjordsområdet.

Krig og fred

Germansk jernalder blev tidligere kaldt folkevandringstid. Europa var dengang præget af omfattende krige om magt og landområder. Dette skabte flygtningestrømme og var medvirkende til, at folkeslag brød op og bosatte sig andre steder. De største omrokninger af befolkningsgrupper skete, da det Vestromerske rige brød sammen og blev afløst af flere mindre kongedømmer – f.eks. Frankeriget.

Fordi tiderne var så urolige, graver man utroligt mange rigdomme – især guld – ned i jorden. Nogle gange for at gemme dem for fjender, tyve og røvere. Andre gange som ofre til guderne. Et eksempel på en nedgravet guldschat fra germansk jernalder er denne skat fra Killerup nær Odense.

Foto: Nationalmuseet.

Et andet kendt fund fra perioden er guldhornene, som er rigt dekoreret med gådefulde billeder, som vi ikke kender den fulde betydning af i dag. Måske er guldhornene ofret til guderne med en bøn om fred og beskyttelse? Gåderne og måske svaret på dette spørgsmål er gemt i mulden – og kun fremtidige fund og analyser kan være med til at give os svaret.

Hvis du vil vide mere

Som yderligere læsning kan anbefales følgende oversigtsværker over yngre jernalder.

Jensen, J. 2004: Danmarks Oldtid, bind 4. Yngre Jernalder og vikingetid. *Gyldendal*.

Nordjyllands Historiske Museum jnr. 6197

- Fund & Fortidsminder: Sted nr. 12.06.12. Sb.nr. 35.
- Kulturstyrelsen jnr. 2012-7.24.02/NJM-0017
- Bygherre: Christian Andersen
- Undersøgt areal: 344 m²
- Deltagere i udgravningen:
 - Cand.mag. Arkæolog Christian Klinge
 - Museumsinspektør Lars Egholm Nielsen
- Dokumentationsmateriale (fund, fotos, opmålinger m.v.) opbevares på Aalborg Historiske Museum, Vang Mark 25, 9380 Vestbjerg